Posamezna številka stane 1 krono. Poštnina v državi SHS pavčalirana.

Izhaja vsak četrtek in velja s pošiljanjem vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 40 K, pol leta 20 K, za četrt leta 10 K, izven Jugoslavije 30 K. Naročnina se pošlje na upravništvo „Slovenskega Gospodarja" v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo, dopošlje do odpovedi. Naročnina se plačuje naprej. —:— Telefon štev. 220. —:—

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uđje „Katol. tiskovnega društva" dobivajo list brez posebne naročnine. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročnine, inserate in reklamacije. Cene inseratom po dogovoru. Za vsakrstne oglase primeren popust. Nezapete reklamacije so poštnine proste. —:— Telefon št. 220. —:—

28. štev. Maribor, dne 21. julija 1921. 55. letnik.

„Velikanski uspehi."

Zrobilo samostojnih „Kmet. list" trompeta v svet, da hitijo poslanci Samostojne kmetijske stranke od uspeha do uspeha. Uspehi so gotovo doseženi, pa ne uživa -jih slovensko kmetsko ljudstvo, marveč glavači laživ-samostojnežev. Pucelj je minister, Urek podpredsednik narodne skupščine z veliko letno plačo in z redom Sv. Save, dr. Verstovšek bo kljub svoji javno znani resnicoljubnosti poslanik v Pragi, ali kje drugje, Dobnik je bil brezdelni podpredsednik ljubljanske vlade, Demšar in Jamnik sta poverjenika i. t. d. Da bi ljudem nasuli peska v oči, samostojni po svojem listu raznašajo bajke o gospodarskih pridobitvah za slovenskega kmeta. Kakšne so te pridobitve, kmet najbolje sam čuti na lastni svoji koži. Saj ga bodo davki, ki so za vlade samostojnežev dosegli dosedaj nezaslišano višino, kmalu djali iz kože.

„Kmetijski list" bobna v zadnji številki v svet ta-le veliki uspeh samostojnih: prometni davek se ne bo pobiral pri kmetu in malem obrtniku. — Prometni davek se v tej obliki sploh ne bo več pobiral. Prej je znašal pri uvozu blaga 100% carine, pri izvozu pa 50%, zdaj se to ne bo več pobiralo pod to firmo, plačalo pa se bo ravno toliko, kolikor poprej, ker se bo 1 zlati dinar zaračunil za 4 srebrne ali za 16 K. Plačalo se bo ravno toliko, kolikor poprej, samo ime in oblika prometnega davka odpade. Prometni davek pa bo prišel v drugi obliki — in kmetje in obrtniki bodo ga še bridko čutili, ker bodo morali drago plačevati razno blago.

„Kmetijski list" je pozabil omeniti še drug velik uspeh samostojnežev. „Službene Novine" so prinesle naredbo sedanje vlade, v kateri je gospodsk. kmet Pucelj, o carinski tarifi. V tej naredbi se carinske postavke za marsikatero potrebno blago, ki ga je treba uvažati, ne znižajo, marveč še povišajo. To velja n. pr. za pleteno robo, nogavice, rokavice, tkanine od lana, kicbuke, obuvala, papir in zlasti za železo; samo pri železu se je carina povišala za 300%. Zakaj „Kmet. list" nič ne pove o tem velikanskem uspehu za slovenskega kmeta, ki ga je dosegel Pucelj in njegova stranka?

Izšla je tudi vladna naredba, ki jo je podpisal minister Pucelj, o trošarini in o taksah, raznih pristojbinah. Ko bodo kmetje in delavci morali plačevati razne trošarine in zlasti povečane, razširjene, pomnožene in povišane raznolike takse in pristojbine, bodo imeli več kot dovolj pojma in izkustva o „velikanskih uspehih" samostojnežev za kmetsko ljudstvo.

Kako samostojni varajo neuko ljudstvo, dokazuje „Kmetijski list", ko piše v zadnji številki: „S sprejetjem ustave je izenačenje davkov uresničeno." Slednji kmet in bajtar ve, da mora še danes plačati veliko več davka, kot srbski kmet, če je ta tudi desetkrat premožnejši. Državni proračun dokazuje, da je Slovenija aktivna dežela, da ima za preko 200 milijonov K več dohodkov kot izdatkov, da pa ima Srbija s Črnogoro primanjkljaja preko 3 milijarde K, in to radi tega, ker se je po lastni izpovedi finančnega ministra Kumanudija komaj plačal peti del davkov. Srbija ima torej veliko manj davkov in še tistih se komaj plača peti del, v Sloveniji se davki neusmiljeno iztirjujejo in plačujejo. „Km. list" pa se upa našemu ljudstvu lagati v obraz, da so s sprejetjem ustave — davki izenačeni! Ljudstvo, sodi samo take varalice!

Županska zveza.

V nedeljo, dne 10. julija, so si naši vrli župani in občinski odborniki celjskega okrožja ustanovili „Županско zvezo." Ustanovno zborovanje sta vodila poslanca Davorin Krajnc in J. Skoberne, ki sta oba v svojih govorih povdarjala nujno potrebo in veliko važnost „Županske zveze." Županska zveza ima namen, da se naši župani med sebojno spoznajo, se skupno izobražajo in poučujejo o občinskih zakonih in predpisih, da se pogovore o občinskih gospodarskih zadevah, da branijo pravice našega ljudstva, pred vsem pa, da skupno kakor en mož nastopijo kot čuvaji samouprave občin! Razgovor, ki se je razvil po nagovorih obeh poslancev, je pokazal, kako potrebno je, da se župani in občinski odborniki celega okrožja večkrat snidejo in pogovore. Koliko zadev, koliko pritožb, koliko vprašanj! Za predsednika „Županske zveze" je bil soglasno izvoljen poslanec Jožef Skoberne, ki so mu župani s tem izrazili svoje največje zaupanje in mu tako dali nekako zadoščenje za krivico, ki mu jo dela beograjska vlada, ki noče verificirati njegovega mandata, da lahko nezvoljeni samostojnež Kirbiš po krivici pobira dijete in s svojimi tovarišisamostojneži izdaja in prodaja slovensko avtonomijo!

Poslanec Skoberne je zajedno zastopnik županov sevniškega sodnega okraja; za posamezne sodne okraje so izvoljeni naslednji odborniki: Brežice: Martin Kink, župan v Pleterju; Celje: Jožef Rebov, žup., Teharje; Gornjigrad: Marko Blekač, župan, Rečica ob Savinji; za Konjice: Franc Gologranc, župan, Konjice trg; Kozje: Martin Vrečko, župan Presečno; Laško: Martin Topole, župan Marijagradec; Rogatec: Janez Roškar, župan, Rajnkovice; Slovenjigradec: Ivan Guzej, župan, St. Janž pri Dravogradu: Šmarje pri Jelšah: Mat. Jecl, župan, Šmarje okol.; Šoštanj: M. Štehovnik, župan, Sv. Martin n. P.; Vransko (še ni določen).

Končno so zborovalci sklenili te-le resolucije:

1. Poslovanja, zadevajoča vojaščino, naj se odvzamejo županstvom in zopet vrnejo okrajnim glavarstvom. Naj se odpravi naredba, da morajo: župan, tajnik in polovica občinskih odbornikov hoditi s fanti k naborom. Posebno naj vojaška uprava spoštuje nočeje in katoliške praznike, da ne bo nastavljala naborov na nedeljo, kakor se to dogaja.

2. Pobiranje davkov se naj ne vzroči občinam, kakor na Hrvatskem — ampak naj ostane sedanji sistem, vendar mora ljudstvo pri določevanju davkov dobiti upliv in vpogled. Davčna oblast naj plačilne naloge pošilja obdavčencem naravnost, ne pa potom županstev, kakor so si to zadnji čas izmislili.

3. Odklanjamo načrt, da se občinam postavijo od države tajniki, ker je to proti avtonomiji občin. Za tajnike, ki bi nastavlja občina, naj dade država za prenešeni del kroga podporo. Tudi odklanjamo zahtevo, da bi morale občine razne tiskovine plačevati iz lastnega.

4. Avtonomni delokrog občine naj bo velik.

5. Tudi v novem šolskem zakonu se mora občinam priznati vpliv na šolo, pa ne samo plačevanje.

6. Delovanje občine kot mirovno sodišče naj se prizna!

Županska zveza za celjsko okrožje je ustanovljena. Župani, občinski odborniki in namestniki, ki ste pristaši Slovenske ljudske stranke: Naznanite takoj svoj pristop k Županski zvezi: Tajništvu Slovenske ljudske stranke v Celju!

Manj dela, več plače.

Na predlog ministra za prosveto Svetozarja Pribičevića in po zaslišanju ministrskega sveta je 15. junija izšla naredba ministrstva prosvete o povišanju plač, o plačevanju prekočasnega dela direktorjem in profesorjem. S to naredbo se temeljna plača profesorju srednje šole, ki znaša 2400 dinarjev na leto, povišuje za 600 din. na leto, izpočetka po tretjem in šestem, pozneje pa po vsakem drugem letu do najvišje letne plače 6000 dinarjev. Zoper to nimamo in ne rečemo ni česar in to tem manj, če se pomisli, da so se ljudskošolskim učiteljem že dolgo časa v veliki meri povišale plače.

Nekaj pa vsebuje ta naredba, česar ne moremo odobravati, marveč moramo grajati, in to je skrajšanje delavnega časa srednješolskih profesorjev. Prej so nastavniki morali imeti na teden to-le število ur: direktorji popolnih srednjih šol do 5 ur, direktorji nepopolnih pa 5 do 8 ur; profesorji na srednjih šolah, ki imajo manj kot 200 učencev, 16 do 20 ur, na šolah, ki imajo nad 200 učencev, 16 do 18 ur.

S to naredbo pa je minister Pribičević število ur, ki so jih dolžni profesorji podučevati na šolah, zelo skrajšal. Direktorji sploh niso več zavezani, da bi imeli ure. Profesorji, ki so že dovršili 20 službenih let, so dolžni na teden imeti samo 12 do 14 ur, oni, ki pa še niso dovršili 20 službenih let, in supienti z izpitom pa 14 do 16 ur.

Če pomislimo, koliko časa zavzemajo velike počitnice in razne druge počitnice in narodni prazniki, s katerimi je oblagodarjena naša Jugoslavija ter koliko časa odvzamejo poduku, lahko preračunimo, koliko ur na leto bo po novi naredbi znašal delovni čas srednješolskega profesorja. V tem oziru ni nobene primere z drugimi stanovi, tudi z uradniškimi ne, a kamo-li z delavnimi stanovi, zlasti še s kmetskim stanom. Kje dobiš kmeta ali delavca, ki mu je na teden treba delati samo 12 do 14 ur? Delavci, ki morajo opravljati težka, naporna in utrudljiva dela, so si z večletno borbo izvojevali osemurni delavnik, prej so morali delati po 10 do 12 ur na dan, torej toliko ur na dan, kolikor sedaj profesor na teden.

Znižanje delovnega časa za profesorje je torej neutemeljeno. To kaže tudi naredba sama, ko določa, da mora profesor, če je treba, prevzeti tudi do 8 ur na teden preko določenega najvišjega števila ur. Če je bilo treba, profesorjem skrajšati delovni čas na 12, oziroma 14 ur, kako se jih pa more potem siliti, da morajo preko teh ur prevzeti še 8 ur na teden? Tega pa noben profesor ne bo čutil kot silo, marveč bo te ure preko onih 12 ali 14 ur, ki jih je dolžan podučevati, — prav rad sprejel, ker bo za nje dobil posebno plačo. Ta plača bo taka, da je noben ne bo odklonil in zavoljo nje

Zaklad na otoku.

Iz angleškega prevedel Paulus.

(Dalje.)

„Razumem vas!" je rekel zdravnik. „Vi hočete celo zadevo obdržati tajno, hočete zadnji del ladje spremeniti v trdnjavo in vanjo dejati naše zanesljive domače služabnike ter jih oborožiti z vsem smodnikom in vsem orožjem, kar ga je na krovu — z drugimi besedami: vi se bojite — upora!"

„Gospod doktor", je resno rekel kapitan Smollett, „nočem vas razžaliti, ampak to pravico vam odrekam, da bi dajali mojim besedam pomen, ki ga nimajo! — Neodpusten greh bi storil kapitan, ki bi šel na morje z uporniki na krovu! Arrow, mislim, da je skozinskoz pošten človek, tudi nekateri mornarji so zanesljivi. Utegnejo — biti zanesljivi vsi, vsaj jaz ne morem in ne bom reči zoper nje. Toda jaz sem odgovoren za ladjo in za varnost vsakega posameznega moža na krovu in tudi za vašo varnost. Dobre oči imam in bojim se, da ni vse tako v redu — kakor bi moralo biti. Zato vas prosim, bodite previdni! Dovolite mi, da odredim, kar je za našo varnost neobhodno potrebno — ali pa me odvežete od moje dolžnosti! To je vse!"

„Kapitan Smollett", se je nasmehnil zdravnik, „ali ste kedaj čuli tisti latinski rek o gori in o miši? Opostitite, prosim, pa vi me nanj opominjate! Svojo lasuljo stavim, da ste imeli vse kaj vse v mislih, ko ste vstopili."

„Gospod doktor, vi ste jako bistroumni! Ko sem vstopil, sem bil prepričan, da bom odpuščen iz službe. Nisem mislil, da bo gospod Trelawney, hotel slišati to besedico!"

„Res je tako!" je vzkliknil graščak. „Ako bi ne bil posegel vmes gospod dr. Livesey, k vragu bi vas bil poslal! — Pa poslušal sem vas. Storil bom, kakor želite. Ampak mislil bom poslej še slabše o vas."

„Tisto pa, kakor vi hočete!" je rekel kapitan. „Jaz bom storil svojo dolžnost!"

In s tem se je poslovil.

„Gospod Trelawney", je rekel sedaj zdravnik, „kljub svojim nazorom moram priznati, da imate vsaj dva poštena človeka na krovu — tegale moža in Silverja."

„Silverja, ako hočete!" je vzkliknil graščak. „Kar se pa tegale neznosneža tiče, pa pravim, da je njegovo obnašanje nemožato, nemornarsko, in za Angleža sramota!"

„Bomo videli!" je dejal zdravnik.

Ko smo prišli na krov, je moštvo že prekladalo smodnik in orožje na novo določeni prostor pod glavno kajuto, kapitan in Arrow pa sta to delo nadzorovala.

Tudi prostore za ležišča so preuredili. Hunter, Tom, Jack, zdravnik, in graščak ter jaz smo dobili naše viseče postelje v zadnjem delu ladje, Arow in kapitan pa bi naj spala v kajuti na krovu. Tako je bilo vse urejeno po želji kapitanovi.

Vsi smo bili pridno na delu prenašajoč smodnik in postelje, ko sta še priveslala zadnja dva mornarja ter dolgi John z ujima v malem obrežnem čolnu.

Kakor maček je splezal John na krov, kljub svoji pohabljenosti.

„He, tovariši —", je vzkliknil, ko je videl, kaj se godi, „kaj pa to pomeni?"

„Smodnik prenašamo", je dejal eden mornarjev.

„Kaj? Pri moji bergli! Zamudili bomo ugodni jutranji veter!" je zavzet vpil Silver.

„Jaz sem tako zapovedal!" ga je kratko odslovil kapitan. „Pojdite doli v kuhinjo mož! Ljudje morajo dobiti večerjo!"

„Da, da, koj!" je pokorno odgovoril kuhar, po vojaško pozdravil in izginil v spodnjih prostorih.

„To je izvrsten človek, kapitan!" je dejal zdravnik.

„Morebiti!" Tu je odvrnil kapitan Smollett. — „Počasi, počasi in previdno!" se je obrnil k mornarjem, ki so nosili smodnik, in zagledavši mene, se je osorno zadrl:

„Kaj postopaš tod, fant! — Da mi greš doli doli k kuharju in dobi si kak posel!"

Ko sem skočil po stopnicah, sem ga čul reči k zdravniku:

„Postopačev ne bom trpel na svoji ladji!"

Povem vam, čisto graščakovega mnenja sem bil in iskreno sem sovražil kapitana.

(Dalje prihodnjič.)